УДК 338.43:631.14 JEL: E02, E44, E62, O23

НАПРЯМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ АГАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНСТИТУТІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Бобро Н.С.
аспірант
ПВНЗ «Європейський університет» (м. Київ, Україна)
ORCID:
e-mail

В статті розглянуто напрями гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави в контекст модернізації інститутів розвитку сільського господарства. З метою реалізації принципу інституціональної системності обґрунтовано фактори модернізації розвитку сільського господарства за допомогою поєднання інноваційних ресурсів виробників і управлінських структур різного рівня в межах прийнятого комплексу встановлених заходів на засадах програмно-цільового підходу з розробкою і реалізацією загальнодержавних, регіональних, галузевих і підгалузевих цільових програм. Для взаємоузгодження стратегічних напрямів гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави визначено стимулятори процесу нарощування економічного потенціалу суб'єктів господарювання, підвищення ефективності його використання на інноваційній основі та конкурентоспроможності, а також якісних параметрах змін економіки і доцільності реалізації стратегії в перспективі. Обґрунтовано, що модернізація інститутів розвитку сільського господарства на регіональному рівні потребує консолідації спільних зусиль влади та безпосередньо аграрних товаровиробників. Реалізацію основних стратегічних сценаріїв розвитку аграрного регіонального комплексу і координації взаємодій суб'єктів модернізаційного процесу запропоновано покладати на сформовані інституційні центри розвитку, які функціонуватимуть у формі координаційної ради з паритетом участі в ньому представників агробізнесу, держави. Інституційні центри розвитку виступають ядром структури за кластерним типом і забезпечують формування і реалізацію економічного потенціалу для всіх аграрно-виробничих структур, готових і зацікавлених у взаємодії та концентрують свою діяльність на стимулюванні господарської діяльності товаровиробників; розширенні споживачів агроінновацій й розвитку інноваційної інфраструктури. Відповідно до прийнятої регіональної стратегії при розробці цільових програм запропоновано деталізувати в них пріоритетні складові розвитку, враховуючи концентрацію ресурсів у базових «точках зростання» в межах загальнонаціональних та найбільш важливих інноваційних проектів з їх відповідним фінансовим забезпеченням за кошти державного і регіонального бюджетів.

***Ключові слова**: аграрні підприємства, гармонізації економічних інтересів, державні інститути, сільське господарство, інновації.*

DOI: https://doi.org/10.32845/bsnau.2020.3.5

Постановка проблеми. Розвиток та ефективне функціонування аграрних підприємств, яке на теренах динамічного соціально-економічного простору потребують переорієнтації державної підтримки для належного використання земельних і виробничих ресурсів, потребує проведення комплексних змін у податковій політиці, суттєвої переорієнтації ринків збуту продукції – із внутрішнього споживання й торгівлі до нових світових ринків. Активна позиція держави щодо розбудови інститутів розвитку сільського господарства в частині формування та реалізації ефективної політики конкурентоспроможності аграрних підприємств є системоутворюючим вектором національної, продовольчої, фінансової, екологічної й енергетичної безпеки. Відповідно, воно має бути забезпечена державними регуляторними та стимулюючими важелями в сільському господарстві, зумовлюючи, таким чином, стабільне економічне зростання демократичних процесів на регіональному та місцевому рівнях. Суспільство вимагає перегляду програмно-цільового підходу до забезпечення державної підтримки аграрних підприємств, стійкої розбудови напрямів і векторів розвитку, формування належного законодавчого забезпечення, яке створює сприятливе середовище економічного зростання регіонів через земельну реформу, зростання ролі новостворених об'єднаних громад у сільській місцевості та міграції робочої сили тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми формування державної політики сталого розвитку та підтримки суб'єктів галузей національної економіки досліджували вчені, як: О. Василик [17], Ю. Воробйов [18], Ч. Тайбут [15], О. Кириленко, О. Тулай [7], С. Льовочкін [8], І. Ткачук, С. Кропельницька [16], Д. Черніков [5], О. Будай [4] та ін. Проблему глобального впливу світових інституцій, жорсткої внутрішньої та міжнародної конкуренції, що поглиблюють розуміння залежності розвитку аграрних підприємств та окреслюють регулюючі важелі державної політики щодо каналів перерозподілу коштів на місцевому рівні з метою підтримки самодостатності регіонів досліджували – В. Жук [19], М. Кропивка, П. Саблук [6], М. Малік [9], О. Олійник [11], О. Павлов, М. Хвесик, В. Юрчишин [12].

Метою дослідження є розробка напрямів гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави з позицій модернізації інститутів розвитку сільського господарства.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Забезпечення зростання структурних і технологічних зрушень в сільському господарстві сприяє нарощуванню реалокації ресурсів між аграрними товаровиробниками та державою в межах галузей, а також в масштабах національної економіки. Це вимагає модернізації функціонуючих інститутів розвитку сільського господарства в більш сприятливому середовищі. Даному процесу має сприяти інституційне стимулювання, зокрема за напрямами:

1. Стимулювання активності господарюючих структур сільського господарства в напрямі створення і запрова-

дження інновацій, що сприятиме зростанню їх продуктивності. Зазначене потребує приватних і державних інвестицій в капітал, людських, інтелектуальних, фінансових, інформаційних та інноваційних ресурсів. Важливими умовами для залучення приватних інвестицій в сільське господарство виступають свобода ринкової конкуренції та певна монопольна рента розробника чи власника нових технологій. В даному аспекті інституціональні інструменти орієнтуються на широкий спектр: від традиційних заходів стосовно захисту інтелектуальної власності, податкових преференцій в сфері R&D до більш сучасних, пов'язаних з формуванням і розвитком кластерних структур, враховуючи потоки технологій з вартісним ланцюгом в агровиробництво [10].

2. Формування чи вдосконалення інституційного середовища, сприятливого до ефективної дії ринкових механізмів функціонування інститутів розвитку сільського господарства та механізмів реалокації ресурсів. Даний напрям стимулюючих заходів має сприяти мінімізації бар'єрів для існування сприятливого економічного середовища, конкуренції, динамічному розвитку виробників і обміну ресурсів. Така динаміка обороту виробників має одночасно сприяти як інтенсивному розширенню частки ринку для нових аграрних підприємств, так і усуненню перепон для швидкого виходу з ринку старих.

Обидва напрями інституційних стимулів взаємопов'язані і сприятимуть реалізації економічний інтерес в площині аграрного виробництва в межах Стратегії розвитку сільського господарства на 2015-2020 рр. щодо проведення земельної реформи, забезпечення продовольчої безпеки, розвиток ланцюгів формування доданої вартості в аграрному секторі економіки, формування тенденції зростання ефективності діяльності, контролю якості та рівня витрат, а також обґрунтування впровадження ефективних методів виробництва в порівнянні з менш ефективними або застарілими, включаючи техніко-технологічне оновлення виробництва в межах реалізації інноваційної політики підприємств та держави, сільський розвиток і відродження українського села, розвиток аграрної науки, освіти, системи дорадчих послуг.

Стратегічні напрями реалізація економічного інтересу держави та підприємств через податкову, цінову, інноваційно-інвестиційну, грошово-кредитну політику обумовлюють регулюючі важелі впливу на валютні операції в галузях сільського господарства, забезпечують оптимізацію структури капіталу через надходження достатнього обсягу грошових надходжень та формування чистого прибутку підприємств, впливають на структуру витрат підприємств, формування мотивації підприємців до прибуткової діяльності та безпосередньої їх участі в інших сферах економічної діяльності.

В існуючому динамічному балансі економічних інтересів забезпечується оптимальне співвідношення між заходами стимулювання активності аграрних підприємств через мотиваційні стимули інститутів розвитку та поліпшенням економічного середовища ефективної реалокації ресурсів в сільському господарстві. Даний постулат має емпіричне підтвердження в країнах з різними соціально економічними моделями розвитку сільського господарства. Так в Китаї, де модерцізаційні процеси аграрного сектора економіки, фактично ще не завершились, фактор прискорення динаміки оборотів аграрних підприємств після вступу до СОТ став вирішальним внеском (72%) в зростання сукупної (агрегованої) продуктивності [3]. З іншого боку, певне послаблення механізмів ефективної реалокації ресурсів в сільському господарстві може призвести і до зниження досягнутого рівня продуктивності навіть в економіці США. В транзитних економіках головним фактором сповільнення темпів поширення ефективних виробництв чи виробників є вади інституціонального середовища. Так причини гальмування економіки Китаю пов'язані зі слабкими ринковими інститутами і ринковою конкуренцією, які призводять до того, що зростаюча маса збиткових виробництв з державною участю чи підтримкою витісняє ефективні приватні компанії з ринку. Подібну ситуацію можна спроеціювати на економіку Росії, яка має низький рівень ринкової конкуренції та високий рівень державного монополізму. Країна має фрагментоване економічне середовище в сільському господарстві, яке фактично блокує дію механізмів розвитку галузей аграрної сфери. Економіка характеризується поступовим наростанням внутрішньогалузевих розривів за рівнями продуктивності між невеликою часткою аграрних підприємств, які охоплені технологічною модернізацією та значною часткою неефективних підприємств, де технологічні інновації практично не поширені.

Відтак, підтримка активності в аграрній сфері вимагає не домінуючої (як у кейнсіанців) і не мінімальної (як у неокласиків), а «розумної» держави, яка здатна гарантувати свободу конкуренції, мінімізувати монополізацію ринків і усунути будь-які бар'єри (адміністративні, інституційні, інфраструктурні), які здатні гальмувати ефективну реаллокацію і значить економічне зростання [1; 2]. Відсутність подібних інститутів пригнічує економічному зростанню сільського господарства, для забезпечення умов зростання якого і макроекономічної стабільності держави важливо не стільки орієнтуватися на традиційні грошово-кредитні стимулятори, а підтримувати інституційне середовище, яка сприяє динамізму виробничого процесу аграрних підприємств. Особливим фактором, який було використано провідними країнами в період стимулювання зростання сільського господарства на базі інновацій стало сприяння мережевим процесам і екосистемній перебудові виробничого ландшафту [13]. Для кращої реаллокації ресурсів в сільському господарстві важливо формувати нові міжвиробничі мережі, регіональні агроструктурні кластери та інші екосистеми. Окрім того, умовою зростання розвитку сільського господарства є досягнення ефекту безперервної інноваційної активності аграрних підприємств, що в сукупності з вищенаведеним забезпечує мережевий синергетичний ефект. Напрями гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави в контексті модернізації інститутів розвитку сільського господарства, формуються на засадах «Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року» [14], яка враховує досягнення попередніх і довгострокових програм. Водночас, як доводить світовий досвід, спадковість і стабільність формальних норм є важливою складовою узгодження інтересів інститутів розвитку сільського господарства та аграрних виробничих структур.

Зазвичай до стратегічних планів і програм включають досягнення таких індикаторів, як збільшення частки аграрних підприємств, що впроваджують інновації, частки витрат ВВП на НДДКР, зростання експорту сільського господарства, зростання участі агробізнесу у фінансуванні наукових досліджень і розробок та зменшення участі держави в цьому процесі. Всі ці індикатори включались в попередні програми і стратегії розвитку економіки чи окремо агропромислового виробництва, але фактичні дані вказують на те, що вони тільки погіршуються. Тобто за результатами виконання програм як

правило звітують про досягнення інерційного, а не оптимістичного сценарію розвитку. Останній, в програмних документах зазвичай пов'язується з масштабним державним фінансуванням пошуку і формування нових ринків і сегментів, підтримки виходу на них вітчизняних аграрних підприємств. Внаслідок зазначеного, такі стимулюючі заходи оптимістичних сценаріїв розвитку, як податкове стимулювання агровиробників, усунення бар'єрів для інноваційного-інвестиційного розвитку, залучення інноваційних грантів для агропідприємств, стимулювання недержавного сектору досліджень та розробок, – залишаються нереалізованими. В кращому випадку, основним досягненням реалізації економічної політики залишається підтримка макроекономічної стабільності та низькі параметри бюджетних витрат на розвиток інновацій а інвестицій в сільському господарстві.

Існуюче інституційне забезпечення модернізації розвитку сільського господарства не сприяє активізації підприємств не тільки в аграрній сфері, але й в національній економіці взагалі. Найбільш проблемним аспектом на даному шляху є дія інститутів регіонального розвитку, які не забезпечують умови для запровадження різноманітних інфраструктурних елементів, орієнтованих на модернізаційний процес в аграрній сфері до позитивних зрушень.

Реалізація індикаторів гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та інститутів розвитку сільського господарства вочевидь не можливе в короткостроковому періоді. В той же час, розмежування інституційних змін, орієнтованих на інноваційне зростання і поділ їх на короткострокові, середньострокові і довгострокові сприятиме більш швидкому досягненню цільових індикаторів ефективного розвитку сільського господарства в цілому та аграрних підприємств зокрема. Важливим вбачається скорочення адміністративних бар'єрів; формування нової міжвиробничої мережі регіональних агроструктурних кластерів; зростання рівня довіри агробізнесу до державних інституцій; покращення реалокації ресурсів в сільському господарстві; диверсифікації діяльності; інноваційно-інформаційна переорієнтації середовища функціонування аграрних підприємств.

Індикатори гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави при інституційній трансформації розвитку сільському господарстві у середньостроковому періоді мають забезпечувати:

перехід до інноваційного шляху розвитку через підтримку виробництва продукції з високою якістю на основі розробленої структурно-логічної схеми портфельного аналізу аграрних підприємства, який ідентифікую потенційні стратегії та виявляє приховані резерви інноваційно-інвестиційної діяльності досліджуваних виробничих агроструктур. В результаті здійснення одно- і багатофакторного аналізу максимально враховуються чинники зовнішнього та внутрішнього середовища, формується впорядкована сукупність взаємозалежних елементів, що функціонують як єдина система, вирішуючи при цьому надважливу задачу – виявлення стратегічних напрямів диверсифікації діяльності аграрних підприємств. Результати оцінювання чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що впорядковують сукупність взаємозалежних елементів, функціонують як єдина формуюча система ефективних стратегій диверсифікації на засадах інноваційно-інформаційної переорієнтації діяльності аграрних підприємств та підпорядковують цій меті всі сфери господарювання з метою досягнення успіхів діяльності.

Оцінка якості інститутів розвитку сільського господарства та їх здатності відповідати умовам інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного виробництва доводить необхідність їх модернізації. Напрями модернізаційних змін мають стосуватись усієї сукупності інститутів, які прямо чи опосередковано пов'язані з формуванням сприятливого середовища для забезпечення процесу гармонізації економічних інтересів в аграрній сфері (рис. 1).

Спрямування інститутів розвитку сільського господарства на інноваційно-інформаційну переорієнтацію середовища функціонування аграрних підприємств є головною умовою започаткування процесу гармонізації бізнес-інтересів в інституційному механізмі, що поєднує інститути всіх рівнів. Тобто, важливим вбачається узгодження дії всіх структурних елементів загального механізму гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави, що реалізує безперервний процес приватно-державного партнерства на всіх ієрархічних рівнях аграрного бізнесу.

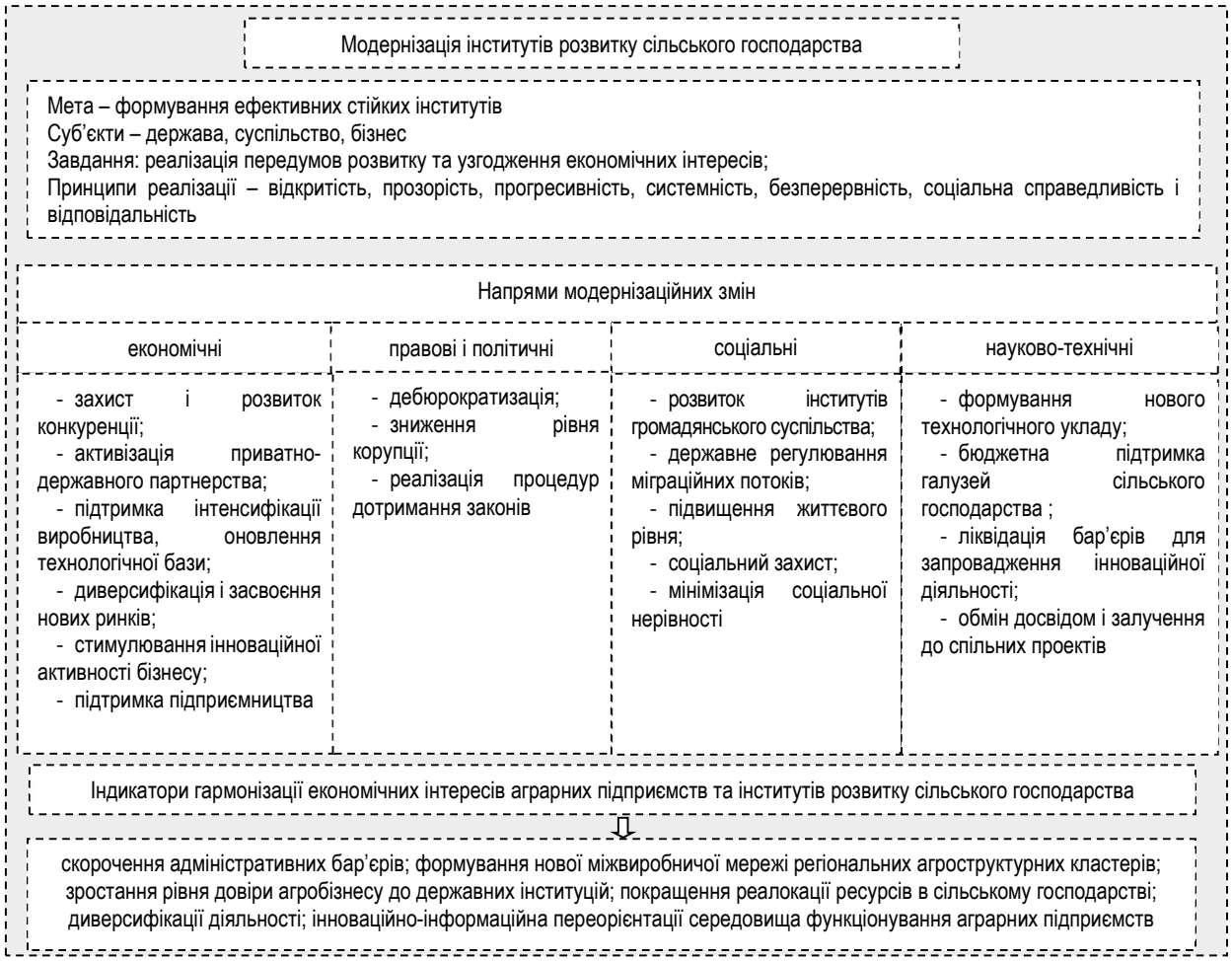

Рис. 1. Напрями гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави на засадах модернізації інститутів розвитку сільського господарства

Джерело: власна розробка

Ключовою особливістю інноваційно-інформаційного середовища функціонування аграрних підприємств, як об'єкта інституційного впливу є його відповідність системним ознакам, де взаємодіють підсистеми різних рівнів і рангів ієрархії агробізнесу, зокрема:

- загальнодержавного рівня, де формуються інститути загальнодержавного впливу, що орієнтовані на забезпечення розвитку та узгодження економічних інтересів інститутів розвитку сільського господарства з агроструктурами, як цілого;

- регіонального рівня, що функціонує в межах загальнодержавних інститутів і утворює інституційне середовище, яке регламентує інноваційно-інвестиційний простір для диверсифікації доходів аграрних підприємств на регіональному рівні;

- рівня аграрних підприємств (мікрорівень), що реалізує регулюючі впливи в межах загальнодержавних та регіональних інститутів і формує елементи, які відображають операційні та управлінські особливості конкретного агровиробника.

Висновки та пропозиції. Таким чином, побудова ієрархічної моделі гармонізації економічних інтересів інститутів розвиту сільського господарства з означеними функціональними, елементними і організаційними ознаками їх структури та за певної сукупністю взаємопов'язаних параметрів і характеристик, можуть стати основою для прийняття та оцінки стану реалізації стратегічних рішень. При цьому, цільові індикатори, закладені державними нормативними документами мають детермінувати спрямованість розвитку сільського господарства в регіонах та на мікрорівні. Структуризація за функціональність ознак має передбачати ресурсну реалокацію, що регулюється на макроекономічному рівні через інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційного процесу та інноваційно-інвестиційної діяльності; обґрунтування державної цільової програми розвитку сільського господарства, а також індикаторів забезпечення диверсифікації аграрного виробництва.

Список використаної літератури:

1. Acemoglu D., Johnson S., Robinson J. A. Institutions as a Fundamental Cause of Long-Run Growth // *Handbook of Economic Growth*. Volume 1 / P. Aghion, S. N. Durlauf (eds.). Amsterdam: North-Holland. 2005. pp. 385-472.

2. Aghion P., Roulet A. Growth and the Smart State. *Annual Review of Economics*, 2014. №6 (1), p. 913–926.

3. Brandt L., Biesebroeck J., Zhang Y. Creative accounting or creative destruction?: Firm-level productivity growth in Chinese manufacturing. *Journal of Development Economics*. 2012. 97(2), p. 339-351.

4. Будай О.В. Поняття та ознаки державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в Україні. Право і суспільство. 2015. № 5, Ч. 3. С. 92-96.

5. Черніков Д. Модернізація системи державної підтримки суб'єктів господарювання в Україні. Київ: НІСД. 2013. 28 с. URL: http://parlament. org.ua/wp-wp-content/uploads/2016/05/Доповідь-НІСД.pdf

6. Кропивка М.Ф., Саблук П.Т. Управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій: монографія / за ред. П. Т. Саблука, М. Ф. Кропивка. Київ: ННЦ ІАЕ, 2011. 454 с.

7. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія / ред. О. Кириленко, О. Тулай. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 414 с.

8. Льовочкін С. В. Макрофінансова стабілізація в Україні у контексті економічного зростання: монографія. Київ: Наша культура і наука, 2003. 432 с.

9. Малік М.Й. Соціально-економічні засади розвитку сільських територій (економіка, підприємництво і менеджмент): монографія / за ред. М. Й. Маліка. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2012. 642 с.

10. Малыгин В. Е. Феномен глобальных стоимостных цепочек: понятие, формы, эволюция. *Вестник Института экономики РАН*. 2015. № 6, с. 113-124.

11. Олійник О.В. Економічний механізм сталого розвитку сільськогосподарських підприємств: монографія. Харків: «Міськдрук», 2012. 272 с.

12. Павлов О. І., Хвесик М. А., Юрчишин В.В. Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів: монографія / ред. О. І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2012. 760 с.

13. Смородинская Н. В., Катуков Д. Д. Распределенное производство и «умная» повестка национальных экономических стратегий. *Экономическая политика*. 2017. Т. 12, № 6, с. 72–101.

14. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-sferi-innovacijnoyi-diyalnosti-na-period-do-2030

15. Tiebout Ch. A pure theory of local expenditures. The Journal of Political Economy, 1956, № 64(5), pp. 461-424. URL: https://dx.doi.org/10.1086/257839.

16. Ткачук І. Г., Кропельницька С.О. Управління фінансами нових виробничих систем: теорія, методологія, практика: монографія. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2009. 264 с.

17. Василик О.Д. Бюджетна система України: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 544 с.

18. Воробйов Ю. М. Фінансове забезпечення розвитку підприємств водогосподарського комплексу регіону (на прикладі Автономної Республіки Крим): монографія. Сімферополь: СОНАТ, 2009. 236 с.

19. Жук В. М. Теоретико-методологічні засади обліку та контролю підтримки сільського розвитку. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. Луцьк, 2011. Вип. 8 (29). С.142-151.

References

1. Acemoglu, D., Johnson, S., Robinson, J. A. (2005). Institutions as a Fundamental Cause of Long-Run Growth. *Handbook of Economic Growth*, 1, 385-472.

2. Aghion, P., Roulet, A. (2014). Growth and the Smart State. *Annual Review of Economics*, 6(1), 913–926.

3. Brandt, L., Biesebroeck, J., Zhang, Y. (2012). Creative accounting or creative destruction?: Firm-level productivity growth in Chinese manufacturing. *Journal of Development Economics*, 97(2), 339-351.

4. Budai, O.V. (2015). Concepts and signs of state support of agricultural producers in Ukraine. *Law and society*, 5(3), 92-96.

5. Chernikov, D. (2013). Modernization of the system of state support of business entities in Ukraine. Kyiv: NISS.

6. Kropyvka, M.F., Sabluk, P.T. (2011). Management of complex development of agro-industrial production and rural areas. Kyiv: NSC IAE.

7. Kyrylenko, O., Tulai, O. (2017).Formation of the financial mechanism of sustainable development of Ukraine. Ternopil: TNEU.

8. Lovochkin, S. V. (2003).Macrofinancial stabilization in Ukraine in the context of economic growth: monograph. Kyiv: Our Culture and Science.

9. Malik, M.Y. (2012). Socio-economic principles of rural development: economy, entrepreneurship and management. Kyiv: NSC "IAE".

10. Malyiginб V. E. (2015). The phenomenon of global value chains: concept, forms, evolution. *Bulletin of the Institute of Economics of the Russian Academy of Sciences*, 6, 113-124.

11.Oliinyk, O.V. (2012). Economic mechanism of sustainable development of agricultural enterprises: monograph. Kharkiv: Miskdruk.

12. Pavlov, O. I., Khvesyk, M. A., Yurchyshyn, V.V. (2012). Sustainable development and security of the agro-food sphere of Ukraine in the conditions of globalization challenges. Odessa: Astroprint.

13. Smorodinskaya, N. V., Katukov, D. D. (2017). Distributed production and "smart" agenda of national economic strategies. *Economic policy*, 12(6), 72-101.

14. Strategy for the development of innovation for the period up to 2030. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-sferi-innovacijnoyi-diyalnosti-na-period-do-2030

15. Tiebout, Ch. (1956). A pure theory of local expenditures. The Journal of Political Economy, 64(5), 461-424, from, https://dx.doi.org/10.1086/257839.

16. Tkachuk, I.H., Kropelnytska, S.O. (2009). Management of finances of new production systems: theory, methodology, practice. Ivano-Frankivsk: Tipovit.

17. Vasylyk, O.D. (2004). Budget system of Ukraine. Kyiv: Center for Educational Literature.

18. Vorobiov, Yu.M. (2009). Financial support of development of enterprises of water management complex of the region. Simferopol: SONAT.

19. Zhuk, V.M. (2011). Theoretical and methodological principles of accounting and control of rural development support. *Economic sciences, Series «Accounting and Finance»*. Lutsk, 8 (29), 142-151.

Bobro N. S., *PhD student, European University, (Kyiv, Ukraine)*

Directions of harmonization of economic interests of agrarian enterprises and the state in the context of modernization of institutions of agricultural development

The article considers the directions of harmonization of economic interests of agrarian enterprises and the state in the context of modernization of institutions of agricultural development. In order to implement the principle of institutional system, the factors of modernization of agricultural development are substantiated by combining innovative resources of producers and management structures of different levels within the adopted set of measures based on program-targeted approach with development and implementation of national, regional, sectoral and subsectoral target programs. In order to coordinate the strategic directions of harmonization of economic interests of agrarian enterprises and the state, stimulators of the process of increasing the economic potential of entities, increasing the efficiency of its use on an innovative basis and competitiveness, as well as qualitative parameters of economic change and feasibility in the future are defined. It is substantiated that the modernization of agricultural development institutions at the regional level requires the consolidation of joint efforts of the government and directly agrarian producers. It is proposed to entrust the implementation of the main strategic scenarios of development of the agrarian regional complex and coordination of interactions of the subjects of the modernization process to the established institutional development centers, which will function in the form of a coordination council with parity of agribusiness and state representatives. Institutional development centers are the core of the structure by cluster type and provide the formation and implementation of economic potential for all agrarian-production structures, ready and interested in cooperation and concentrate their activities on stimulating economic activity of producers; expansion of consumers of agro innovation and development of innovation infrastructure. In accordance with the adopted regional strategy in the development of targeted programs, it is proposed to detail the priority components of development, taking into account the concentration of resources in basic "growth points" within national and most important innovation projects with their respective financial support from the state and regional budgets.

Key words*: agrarian enterprises, harmonization of economic interests, state institutions, agriculture, innovations.*

Дата надходження до редакції: 19.10.2020 р.